

Ne izgublajmo dragocenih minut

Vsako minuto po ishemični možganski kapi, ko del možganov ostane brez krvi, umre približno dva milijona možganskih celic. Hitro ukrepanje je nujno. Najučinkovitejše je lahko v štirih urah in pol po dogodku. Da bi povsod po Sloveniji imeli enak dostop do hitre in učinkovite obravnave po možganski kapi, je nastala mreža TeleKap. A minute, žal pa tudi življenja, kljub temu še vedno izgubljam.

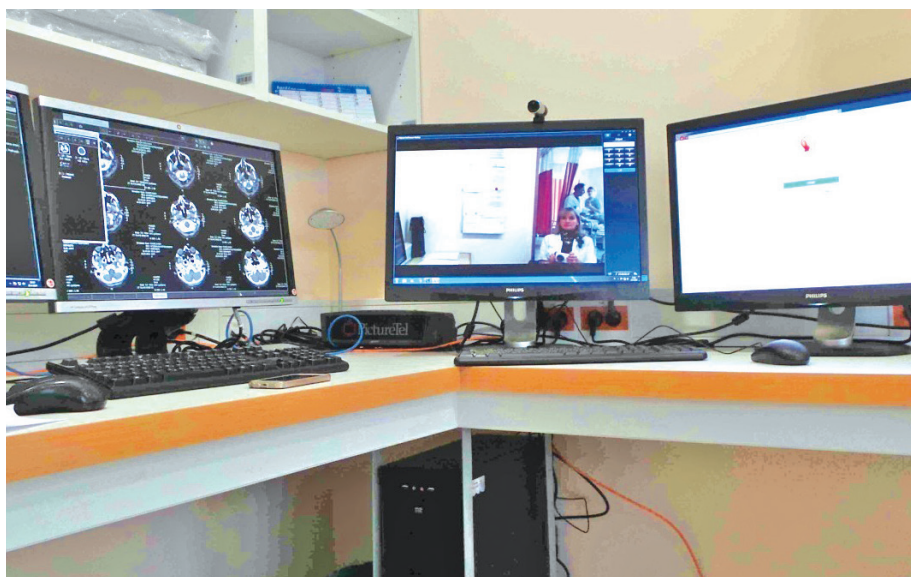
V državni telemedicinski projekt TeleKap je vključenih 12 partnerskih bolnišnic, ki sodelujejo z nevrolško kliniko Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana, kjer program vodi višja svetnica, **prim. prof. dr. Bojana Žvan, dr. med.** Delovati je začel lanskega septembra in do konca aprila so v njem pregledali 329 bolnikov oziroma opravili 962 strokovnih posvetov.

Bolniki z akutno ishemično možgansko kapjo, ki so bili vključeni v obravnavo v okviru projekta TeleKap, so lahko do zdravljenja (trombolize) prišli v 55 minutah od prihoda v bolnišnico, kar je v okviru evropskih in ameriških smernic. Kot je povedala strokovnjakinja, pa bi si ta čas želeli še skrajšati, tj. na največ pol ure.

V Sloveniji imamo že dve desetletji okoli 4300 do 4400 možganskih kapi na leto. To ne pomeni, da nismo uspešni, ugotavlja prof. dr. Žvan, saj se pojavnost (s preventivo) izboljšuje, a hkrati se prebivalstvo stara in med starejšimi je možganske kapi največ (čeprav lahko doleti tudi mlade). Po 85. letu možganska kap prizadene že vsakega drugega.

Tretjina bolnikov ozdravi, tretjina umre in tretjina ostane po njej invalidna. Tako je med vzroki smrti možganska kap na tretjem, med vzroki invalidnosti pa celo na prvem mestu. Strokovnjakinja poudarja: »Pomembno je, da se zavedamo, da je možganska kap katastrofa, ki jo lahko preprečimo.« V vsakem primeru velja, da se s hitrejšim ukrepanjem večja možnost uspešnega okrevanja.

Največje tveganje za možgan-

Z vzpostavitev mreže TeleKap imajo bolnišnice možnost 24-urnega posvetovanja z žilnim nevrologom v živo po videopovezavi.

ska kap imajo tisti, ki so jo kdaj že utrpeli ali pa so imeli prehodno pretočno motnjo (znake kapi, ki so se v 24 urah izboljšali). Pomemben dejavnik tveganja je tudi motnja srčnega ritma – atrijska fibrilacija. Med drugimi splošnimi tveganji pa pogosto zanemarimo predvsem visok krvni tlak, ki ga bodisi spregledamo bodisi ne jemljemo dovolj resno, ker ne povzroča vidnih težav. Pri 15 odstotkih možganske kapi gre za krvavitev, pri 85 odstotkih pa je posledica zapore krvnih žil (ishemije). Uspeh zdravljenja je v veliki meri odvisen od hitrosti ukrepanja. Pri možganski kapi zaradi krvnih strdkov, ki ovirajo pretok krvi, lahko z zdravili strdke pomagajo raztopiti (tromboliza). Vendar je tako zdravljenje lahko uspešno le, če do njega pride najpozneje v štirih urah in pol po možganski kapi. Zdravljenje je veliko uspešnejše, če ga začnejo v čim krajšem času. Zato sta zelo

pomembna pravočasno prepoznavanje znakov možganske kapi in takojšen klic na 112.

Pregled na daljavo

Tu lahko veliko prispeva mreža TeleKap, ki naj bi omogočila enako hitro in dobro obravnavo za vse slovenske bolnike, ki se po možganski kapi znajdejo v bolnišnici. Umrljivost v ljubljanski regiji je zdaj namreč 35 odstotkov nižja kot drugje. Z vzpostavitev mreže pa imajo tudi bolnišnice, ki nimajo nevrologa ali pa je v njih nevrološka služba preskromna, možnost 24-urnega posvetovanja v živo z žilnim nevrologom po videopovezavi.

Kot razlaga **nevrolog Matija Zupan, dr. med.**, tako bolnika z znaki kapi, ki na primer prispe v bolnišnico v Brežicah, ne odpeljejo na zdravljenje v Novo mesto, ampak mu takoj slikajo glavo. S pomočjo videopovezave lahko osnovni pregled tega bolnika opravi eden iz

med sedmih žilnih nevrologov v Ljubljani. S prevozom bi lahko izgubljali dragocene minute. Zgodilo se je že, da so morali bolniki na prevoz čakati tudi eno uro ali celo več. Zdravniki se na ta način hitro odločijo za najprimernejši način zdravljenja, najpogosteje za že omejeno trombolizo. To pomeni, da zdravilo, ki pomaga raztopiti krvne strdke, vbrizgajo v veno, kar lahko naredijo v vsaki bolnišnici. V 12 bolnišnicah, vključenih v mrežo, je več kot polovica bolnikov z akutno ishemično možgansko kapjo, ki so jih oskrbeli prek Tele Kapi, prejela tovrstno zdravljenje.

Pri nekaterih bolnikih (tistih z zaporo velikih možganskih arterij – v mreži TeleKap do zdaj pri 18 odstotkih) je mogoče napredno zdravljenje, pri katerem krvne strdke odstranijo mehansko z znotrajžilnim posegom. Skozi arterijo v dimljah uvedejo zelo tanek kateter do strdka v možganski arteriji in ga izvlečejo oziroma posrkajo.

Z metodo je leta 2006 med prvimi v svetu začela prav ljubljanska ekipa interventnega nevrologa mag. Zorana Miloševića, dr. med., in pomembno prispevala k njenemu razvoju. Zdaj se, ko je več velikih mednarodnih raziskav nedvoumno potrdilo njeno uspešnost, vse bolj uveljavlja. Samo v lanskem letu so jo izvedli že pri 80 bolnikih (v vseh prejšnjih letih pa vsega skupaj pri 150). Za poseg morajo bolnika pripeljati na ljubljansko nevrološko kliniko, v času

Pride kot GROM

Ljudje pogosto mislijo, da je možganska kap vedno povezana z bolečino v glavi in izgubo zavesti. Vendar nas nanjo običajno opozorijo težave z govorom, ki postane nerazumljiv, ohromita lahko roka in noga na isti strani (ne moremo ju dvigniti in držati ali pa se samo zmanjša spretnost uda) in povese se nam ustni kot. Ob sumu na možgansko kap se moramo hitro odzvati in poklicati nujno medicinsko pomoč (112).

transporta pa se interventna ekipa že pripravi na prihod bolnika.

Neizkoriščene priložnosti

Cilj republiške mreže TeleKap je, da bi lahko vsem bolnikom z možgansko kapjo enako hitro in enako dobro pomagali v njim najbližji bolnišnici. V naslednjih letih naj bi vse partnerske bolnišnice imele enote za možgansko kap, tako da bi tam lahko potekali hitra diagnostika, najučinkovitejše zdravljenje in tudi takojšnja rehabilitacija.

Čeprav je projekt uspešno zastavljen, v njem vse vendarle ne deluje, kot bi moralo, opozarjajo strokovnjaki. »Za njegovo dobro uresničevanje v praksi je partnerje treba ves čas spodbujati in izobraževati, vendar izobraževanj v zadnjih mesecih ni,« je povedal Matija Zupan, dr. med., kar se že pozna pri upadu števila konzultacij za tretjino. Opozoril je, da to seveda za bolnike ni dobro. Težava

SUMITE NA MOŽGANSKO KAP?
UKREPAJTE TAKOJ! POKLIČITE 112!

Govor
Ali lahko oseba govori jasno in razumljivo?

Roka
Ali lahko oseba dvigne roko in jo tam zadrži?

Obraz
Ali se oseba lahko nasmehne?
Ali ima povešen ustni kot?

Mudi se
Če opazite kateregakoli od zgornjih znakov, nemudoma pokličite

112

www.mozganska-kap.info

je po njegovem mnenju nastala zaradi reorganizacije dela na ljubljanski nevrološki kliniki, od takrat ko prim. prof. dr. Bojana Žvan tam ni več predstojnica kliničnega oddelka za vaskularno nevrologijo. Sama pojasnjuje, da je kot vodja projekta sedem žilnih nevrologov dinamično razporejala med različne naloge, zdaj pa ji ti niso več na voljo. Čeprav bi sredstva, ki jih za projekt zagotavlja ZZZS (300.000 evrov na leto), omogočila delo petih zdravnikov, zdaj dela sama. Kljub vzpostavljeni mreži in zagotavljenim vsem pogojem za učinkovitejšo pomoč bolnikom z možgansko kapjo po vsej Sloveniji tako dragocene minute še vedno izgubljam.

Besedilo in fotografija: **Urša Blejč**

LEPO JE BITI
UPOKOJENEC
V TERMAH
DOBRNA

BREZPLAČEN
prevoz od vas
do nas in nabor
storitev ZA
ZDRAVJE

Lepo je biti upokojenec

Paket **že od 198,00 €** na osebo, 5x polpenzion v hotelu Park*** z brezplačnim prevozom, POSVET PRI ZDRAVNIKU in ZDRAVSTVENE STORITVE. Pri bivanju 10 dni vam **podarimo 11. dan** + brez doplačila za enoposteljno sobo! Velja 28.12.2015.

Pomladni oddih

Polpenzion že od 36,90 € na osebo na noč v Hotelu Park*** (min. bivanje 2 noči, velja za bivanje med tednom). Velja do 24.6.2015.

Terme Dobrna
Navdihujemo življenje

Brezplačna številka: **080 22 10**
e: info@terme-dobrna.si
www.terme-dobrna.si